

Dk - DIALOG

Cena 12,- Kč

Pro členy Demokratického klubu zdarma

SLOVO ÚVODEM

Klasik českého demokraticismu T. G. Masaryk napsal, že „demokracie je diskuse, ale pravá diskuse je možná jen tam, kde si lidé navzájem důvěřují a poctivě hledají pravdu; demokracie, to je hovor mezi rovnými, přemýšlení svobodných občanů před celou veřejností ... kritika nemá být k děláni demagogie, ale k poučení a k nápravě, potřebujeme kritiků vzdělaných a poctivých, kritiků, kteří mají občanskou mužnost a kuráž; pravá kritika není negace ani svalování odpovědnosti na druhé, ale spolupráce a spoluodpovědnost.“ Tedy umění diskuse jako priorita demokraticismu, ovšem diskuse znalostí, korektnosti, vůle ke smyslu. K jejím pokleslým formám patří vulgárnost, účelová demagogie i mlácení prázdné slámy, používání floskulí, bezobsažných či neujasněných pojmů ať v „salonech“, kde dominuje „salonní blb rezonér“ omílající klišé, či na ulicích ovládaných demagogem podněcujícím vášně davové psychózy.

Pověstné selhání intelektuálů zahrnuje nejen nekritickou účast ve vyprázdněné diskusi narcistní, panoptikálně divadelní, ale zvláště neschopnost pojmenovat jevy, dát pojmům náplň, „postavit diskusi z hlavy na nohy“, odmítnout v obecných hovorech i ve výzkumech veřejného mínění nedefinované obecnosti, které nevyjadřují postoje a preference lidí, nýbrž poskytují náladový polotovar, který pak političtí a mediální vykladači vyloží a do kontextu zařadí podle svých zájmů, úkolů či jen představ. Jde o bizarní situaci, kdy dav, veřejnost je vášnivě „pro“, či „proti“, aby jí kdosi posléze sdělil pro co vlastně, na jaké vidle si to vlastně lidé naběhli. V tom je záludnost chronifikovaně nekonkretizované „blbě nálady“, atmosféry popichované obecné

nespokojenosti, která bez věcné diskuse kulminuje k údajné „naštvanosti“, posléze k „hněvu lidu“ vytvářejícímu „revoluční situaci“ k vyhnání „zlodějů, zrádců, zaprodanců, nepřátel lidu, selhavší garnitury“, k rušení politických stran, domácích i mezinárodních politických závazků, zpochybňování přežilé parlamentní demokracie, k plošným a systémovým změnám podezřelých cílů a velmi nejistých konců, k nimž zneužit lze i oprávněně znechucení aférami a korupcí, do nichž stále prohnívá v postkomunistické fázi úděsná demoralizace veksláctví, marasmu a totální zkorumpovanosti totalitou reálného socialismu.

Ostatně, jak napsal TGM, „žaluje se na korupci – dobrá, jen do ní! Ale nedejme se svést ke generalizacím a nevěřme korupčníkům, žalujícím na korupci. Je dost korupce tiché, toho šikovného obcházení zákonů, korupce skoro legální – té nestačí čelit negativně, ale pozitivně: víc úcty k zákonům a státu! Ano, myslím občanskou morálku, loajalitu ve smyslu anglickém.“ Stav naší postkomunistické společnosti stále ještě neumožňuje rozšiřování přímé demokracie, neboť občanská nevychovanost lidí není schopna v záplavě referend přiměřeně čelit populismu, demagogii, oligarchickému usurpování moci, ani v diskusi posouvat řešení společenských témat.

A už vůbec nelze podporovat holešovské a jiné výzvy k plošným změnám na základě obecné nespokojenosti. Na pořadu dne je občanská statečnost vůči konkrétním projevům zla a trpělivá občanská výchova. Slovy TGM, „ani ten nejlepší parlament není k tomu, aby odhlasoval, co je pravda, právo a mravnost; o pravdě, o základních zásadách politiky, práva a mravnosti se nemůže hlasovat podle většiny. Demokracie sama lidí nevychová. Slušní, opravdoví lidé se chovávají rodinou, školami, církvemi, státní správou, literaturou, žurnalistikou atd.“ Oč hůře jsme na tom dnes po bolševismu než tehdy po Rakousku-Uhersku!

A zočivoči holešovské výzvě lze připomenout i francouzského nobelistu P. Claudela: „Dokud na světě potrvá nespravedlnost, nalezne pocit revolty v lidských duších široký a hluboký ohlas ... Člověk má vždy co říci na svou obranu ... Avšak revolta nepatří mezi témata, která komponují, nesměruje ke smíření a souladu věcí, protože jejím cílem je nesmíření, nesoulad. Pronikavý křik protestu může dojímat srdce, ale nikdy nevytvoří harmonii.“ Pracujme na vzájemné důvěře, poctivém hledání pravdy, diskusi mezi rovnými, na přemýšlení svobodných občanů před celou veřejností, aby setrvala cílesměrná myšlenka předcházela promyšleným činům a naše

budoucnost se nevyonořila v nečekané podobě „nového řádu“ z navozeného chaosu.

Zdeněk Kalvach

NĚKDY SI ČLOVĚK MUSÍ ULEVIT

Arogance politické moci se po celá léta příliš nemění. Některé postupy zůstávají stále aktuální. Tím, který je nejvýraznější, je elitářství straníků a funkcionářů zvláště pak povolební rozdělení politických trafik za „zásluhy“ a představa, že občané státu jsou tu jen proto, aby platili daně a drželi hubu. Nová elita v mnoha případech jako by obnovovala postupy známé z totalitních dob. Způsob jednání většiny poslanců v parlamentě a senátorů v senátě, ale i mnoha volených zastupitelů na komunální úrovni, mi připomíná jeden vtip z doby nejhlubší totality: Když umíral Stalin, zanechal svým nástupcům tři obálky s tím, že je mají postupně otevírat v době největších problémů. I stalo se. První otevřeli hned po Stalinově smrti. Stálo tam: Sved'te všechno na mě. Nějakou dobu to vystačilo, ale když už výmluvy nebyly přesvědčivé, otevřelo načalstvo druhou obálku a přečetlo si v ní: Dělejte to jako já. Opět uplynul nějaký čas, a došlo i na obálku třetí. V té už bylo jen stručně: Je na čase, abyste připravili tři obálky s odkazem.

Jde sice jen o vtip, ale my jsme popsanou situaci prožili, a ne jen jednou. Stalin odešel, po něm přišli jiní a zase jiní a tak to pokračovalo. Trvalo ještě hodně dlouho, než došlo ke skutečným změnám. Nejprve jsme se radovali a věřili, že jsme skutečně svobodní. Uplynulo dvacet let tápání. Vytvořila se nová politická „elita“, která se čím dál tím více vzdaluje demokratickým ideálům. Z velké ani z komunální politiky nikdo dobrovolně neodchází, ani když jeho politická odpovědnost za chybná rozhodnutí, kterými byli poškozeni všichni občané, je evidentní. To je chyba. Šance skutečné volby je jen velmi malá. Právě proto všem připomínám, jak na mne současná politická reprezentace působí.

Připomenout si na tomto místě dovolím pravidla společnosti z roku 1356, která chybějí dnes: „stanoveno právem, aby kdokoli z pánů šlechticů, vладыků nebo měšťanů, nebo kterékoli osoby laické, ať je kteréhokoli stavu nebo vynikajícího postavení, která by byla pro zločin krádeže, lapkovství nebo loupeže obžalována a nemohla se z tohoto zločinu ve lhůtě jí stanovené podle zemského práva ospravedlniti, anebo jestliže byly její přečiny obecně známé a veřejné, aby potom ta osoba navěky bezectná a beze všeho práva a nebyla připuštěna k žádným

úkonům právním nebo čestným. A onen člověk, kdyby mu bylo dáno vrácení cti nebo náprava z milosti královské a neutrpí ze shovívavosti panovníkovy časnou smrt, kterou za své špatnosti zaslouží – odškodní majetkově ty, kterým způsobil škody, a i když všechno nahradí – přesto však ať zůstane bezectným a bez práva a úcty, po celou dobu svého života.“ Citát je z kroniky Beneše Krabice z Veitmile, starší prameny uvádějí Weitmile (zemřel 27. července 1375, datum a místo narození neznáme), byl to český spisovatel, kronikář a pražský kanovník. Od r. 1335 řídil stavbu chrámu svatého Víta. Roku 1373 přenesl ostatky starých knížat a králů do postaveného chrámu, o rok později i ostatky biskupů. Jeho Kronika česká byla napsána z popudu Karla IV. Zachovala se pouze v jediném exempláři. Je ale velmi přesná a spolehlivá. Skládá se ze 4 knih, první dvě popisují období 1272–1346, druhé dvě pak období vlády Karla IV., tj 1346–1375, a je tam i výše uvedený citát.

Ivan Turnovec, prosinec 2011

CO PŘINESLO „AFRICKÉ JARO“ JEDNOTLIVÝM ZEMÍM?

V lednovém čísle Dk-Dialogu mne zaujaly především dva články: Česko-německé vztahy od krajanky Dany Seidlové a Zajímavý hlas z Ruska od kol. Jana Friedlaendera. K tomu druhému bych chtěl připojit několik svých pozorování.

Začneme Egyptem. Mubarak vyjednal kdysi s Izraelem návrat rozsáhlých území, ztracených za Šestidenní války. Se Západem neměl roztržky na rozdíl od svého předchůdce Nasira. Teď je u moci armáda, ale k moci se derou extrémní islamisté. Koptové jsou přepadáni. A přední východ? Sadam Husejn nechával křesťany poměrně na pokoji. Teď prchají do severní části země. Tam prchají také komunističtí Kurdové z Turecka a odtud organizují proti Turkům teroristické akce. Ti si to ovšem nenechají líbit a bombardují to území ze vzduchu. Takže křesťánům je i tam ouvej. Irák svou islámskou revoluci neexportuje, na rozdíl od Íránu. Ten má silná ramena a vyhrožuje celému světu: že dokončuje atomovou bombu a naftovým embargem nás má v hrsti. Západ je naštěstí v bojové pohotovosti. Dostřel rakety je akorát na Jeruzalém. Ale o Izrael se ani tak moc nebojím. Ten má jednu z nejlepších výzvědných služeb a dokázal to před lety, když jim zbouřil raketou jejich atomární centrum. Tak teď už zbývá jen Sýrie. Tam

je to velmi překerní. Revoluci sice také neexportují, ale diktátorovo vojsko odstřelí takřka denně desítky oponentů. Opozice má podporu Západu, zatím jen morální.

Nyní přejdeme k druhé stránce toho všeho: z mnoha z těchto zemí prchají mračna lidí do Evropy. Do České republiky ne, ta se jim zdá chudá a má problémy spíše s Ukrajinci a Rómy. Přeliv arabského lidstva trvá už celá desetiletí. Nejdříve však z hospodářských důvodů. Tamější chudina cílila do zaslíbených zemí. Z toho žily různé koncerny, které toto putování organizovaly a jimž chudřasové vysypali na prkno své poslední úspory. Po loňských revolucích zašly ale prchat nejen ti chudí. Francie se s tím nějak srovnává. Lidi ze svých bývalých kolonií bere skoro jako své občany. Německo je zaplaveno spíše Turky. Ti mají k Evropě nejbliže.

Hlavní proud míří však do Itálie. Italové trochu chytračí, nekontrolují to tak přísně, a tak běženci míří k švýcarské hranici. Mnozí z nich zahazují před ní své průkazy a vstupují do Švýcarska jako „bezpapíroví“. Švýcarsko uprchlíky přijímá, ubytovny jsou přeplněny, ale každý případ přešetřují, což trvá několik měsíců. Mezitím se jim někteří ztratí a žijí tu načerno. I s navracením uprchlíků v řetízkách jsou četné potíže a trampoty. Ve Švýcarsku tak žije vysoké procento islamistů. Aklimatizují se velice nesnadno a rádi by si tu stavěli mešity. Švýcaři o tom hlasovali a stavění mešit zamítli. Dovedu to pochopit. Mešity jsou daleko vyšší než křesťanské kostely a změnily by tradiční ráz země. O to víc mne překvapilo, že hrabě Schwarzenberg při své návštěvě Bernu v den českých voleb v tiskovém interview zamítnutí stavby mešit odsoudil jako nedemokratické.

Karel Kukul (Bern), březen 2012

DEMOKRACIE SVINSTVO NESVĚTÍ

V posledních týdnech byla upřena pozornost medií na novou maďarskou ústavu a na úvahy Evropské komise o možnosti nekompatibility jejích některých článků s primárním právem Evropské unie. Posuzovat kompatibilitu nové ústavy s evropským právem mi nepřísluší a toto téma nebude tudíž předmětem této stati. Jde mi o cosi jiného: rozhodnutí Bruselu vstoupit do jednání s maďarskou vládou a případně si vyžádat úpravu sporných článků ústavy vyvolalo v některých našich médiích zběsilou kampaň proti údajné absenci demokracie v Evropské unii. Ústava, pravi se přibližně ve všech těchto článcích, byla

schválena poslaneckou většinou zastupující dvě třetiny maďarských voličů, tedy naprosto demokraticky, takže stanovisko Evropské komise je antidemokratické. Ve stejném tónu se nesla i manifestace sta tisíc maďarských občanů.

Demokracie bývá často chápána jako vláda většiny. To je ovšem závažná chyba; řecké slovo *demos* znamená lid, nikoli většinu. Menšina spoluvládne tím, že se může dožadovat zrušení většinových rozhodnutí, která jsou v rozporu s jejími právy. K tomu existuje ve všech státech, které mohou být nazývány demokratickými, moc soudní (zpravidla ústavní soud), která má pravomoc zrušení provést. Kdyby této ochrany menšin nebylo, mohly by parlamenty rozhodnout třeba i o fyzické likvidaci občanů s jiným než většinovým názorem. Tomu se říká *tyranie většiny*, nebo také *parlamentní diktatura*. Někteří lidé považují soudní rušení protiprávních rozhodnutí za nedemokratické (lid přece zvolil poslance a ne soudce), liberální demokraté je ovšem musí považovat za blahodárné.

Je ještě nejméně jedna sféra, v níž může být nutné většinová rozhodnutí korigovat. Každá země na světě je členem velkého počtu mezinárodních organizací a má uzavřeno množství bilaterálních i multilaterálních smluv s dalšími zeměmi. A je naprosto nutné, aby národní parlament tyto právní vztahy respektoval. Každý spolek má své stanovky a má právo vyžadovat od svých členů, aby je dodržovali. Evropská unie není společenstvím jakýchkoli států, nýbrž států demokratických, právních a uplatňujících principy tržní ekonomiky. Mají-li její orgány důvodné podezření, že se některý z členů stanov nedrží, musí mít právo si vyžádat projednání věci a v případě potřeby nápravu. Člen má potom tři možnosti: nápravu provést, domáhat se (bez odkladného účinku) změny stanov, nebo společenství opustit. To platí i pro členskou zemi Evropské unie.

Opakuji, že nehodlám předjímat, zda k porušení evropského práva v maďarském případě skutečně došlo; podle některých Orbánových výroků se zdá, že nutnost některých úprav nové ústavy uznává. Co však je nezpochybnitelné, je právo evropských orgánů zkoumat dodržování unijního práva členy Unie, přičemž je zcela lhostejné, že eventuální neplnění členských závazků bylo podpořeno třeba i všemi občany dané země. Smluvní závazky mají přednost před demokracií. A právě v téhle věci čelíme obrovské vlně nacionalistické demagogie. Lze jedině uvítat, že unijní orgány plní svoje povinnosti a pečují o to, aby se Unie řídila principy, pro jejichž uplatnění byla založena. Je nepochybné, že tato kampaň způsobila, že současný přístup ČR k Evropě

ské unii, na evropském kontinentě zcela ojedinělý, má u nás většinou podporu.

Jeden obecný závěr lze z toho všeho vyvodit. Demokratická rozhodnutí nesmějí mít přednost před nadřazeným právem, ale ani před neetickým přístupem k vlastním závazkům. Dost rozšířená představa, že demokratické rozhodnutí nemůže mít mravní deficit a že musí být ex definitione správné a obecně prospěšné, je bludná. Demokracie svinstvo nesvětí. Ti, kteří s tím nebudou souhlasit, by si měli vzpomenout na 30. leden 1933, kdy se, v plném souladu s ústavním pořádkem ujala v Německu moci Hitlerova vláda. Necht' uváží, zda by svět i Německo nebyly vydělaly na tom, kdyby onomu převzetí moci bylo zabráněno, byť i prostředky nedemokratickými. Generál Beck zaspal, což o jedenáct let později zaplatil životem. A několik desítek milionů lidí s ním.

Jan Friedlaender, únor 2012

K ZAMYŠLENÍ NAD STAVEM NAŠÍ SPOLEČNOSTI

Žijeme v době a společnosti vyprázdňených a neujasněných slov, zásadních nedorozumění a zneužití, propagandistických manipulací, idol divadla i tržiště, jak na ně před staletími upozornil Francis Bacon. Lidé jsou umrtveně laxní, společensky rezignovaní nebo se angažují pro nedefinované, zamlžené, nepřehledně redefinované principy a pojmy – v pochybných průzkumech veřejného mínění jsou „zásadně pro“ či „zásadně proti“, aniž by měli ujasněnu konkrétní podobu daného jevu, jeho reálný obsah. Tradiční pojmy jsou zneužívány jako korouhve či beranidla nedůvěryhodnými subjekty, jejich smysl je posouván, dochází ke zmatení pojmů vpravdě babylonskému. I demokracie čelí snahám o zneužití, okleštění, o zbavení univerzality a ztotožnění s určitým hnutím či pohledem na svět, které se právě jejím přivlastněním mohou chtít „marketingově“ vymezit proti svým konkurentům, např. jako „demokraté proti byznysmenům“, „demokraté proti klerikálním konzervativcům“ či „demokraté proti socialistům“. To vše zamlžuje rozhraní tolerantní avšak zásadové demokracie proti totalitním hnutím i proti chaosu.

Může být proto užitečné si čas od času ujasnit, co člověk vlastně podporuje, k jakým cílům a metodám se hlásí, co je pro něj v dané společenské angažovanosti zásadní a co okrajové, co je přes nesouhlas ještě tolerantně přijatelné a co již principiálně nikoliv. Nabízíme proto

členům Demokratického klubu a čtenářům Dk Dialogu jakýsi „demokratický manifest“, „inventuru podpory demokracie v našich konkrétních podmínkách“. Některé uvedené postuláty se mohou ukázat jako mylné, nevýznamné, nepřijatelné, jiné mohou být doplněny jako neméně důležité. Prosím, zamyslete se nad „demokratickým krédem“ a svými názory je dotvořte (nebo přetvořte).

Demokratické krédo 2012. Věřím, že lidská společenství jsou samou podstatou lidství nadána univerzální schopností samosprávy, jejíž úroveň a podoba jsou dány formálními pravidly a kultivovaností jejich členů a která může být silou či manipulativními mocenskými technikami utlumena.

Věřím, že i nedokonalí a chybní lidé jsou schopni se podílet na správě věcí veřejných v rozsahu daném jejich znalostmi, zkušenostmi a veřejnou kontrolou. Věřím, že symbolem neopakovatelné osobitosti, absolutní hodnoty, univerzality, schopnosti vcítění i rozhodování je „lidská duše“ s nadosobním transcendentálním přesahem i vůči lidskému společenství.

Věřím, že lidské bytosti jsou si rovny „před bohem i před soudcem“, i když si nejsou rovny svými schopnostmi ani zásluhami. Věřím, že každý člověk bez ohledu na své schopnosti i bez ohledu na pohlaví, rasu, původ, povolání, majetek, sociální postavení, stupeň vzdělání, náboženské vyznání nebo politické či jiné smýšlení má být nejvyšší hodnotou pro jiného člověka a jako takový má být respektován.

Věřím, že koncept přirozených lidských práv vycházející z nepozbytné důstojnosti každé lidské bytosti je univerzální.

Věřím, že demokracie je nejvyšší formou správy věcí veřejných, která se zásadním způsobem dlouhodobě podílí na obrovském rozvoji naší civilizace.

Věřím, že kromě „demokracie“ jako souboru formálních pravidel existuje též „demokratismus“ jako stav společnosti, míra slušnosti, zodpovědnosti, vzdělanosti, čestnosti a práva; demokratismus umožňuje implementaci demokratického vládnutí ve společnosti i faktické fungování demokracie, především účinnou veřejnou kontrolu moci.

Věřím, že jednotlivé prvky demokratismu existují ve všech typech společnosti, ale pouze faktická demokracie dává možnost jejich uplatnění v nejvyšší míře.

Věřím, že společnost zbavená nadosobního principu mravního i práva se stává snadno manipulovatelnou a ovladatelnou, že míra demokratismu v ní klesá ke kritické úrovni nezbytné pro reálné fungování demokracie – otevírá se tím cesta k takovému ovlivňování občanů, že

budou volit v rozporu se svými zájmy a tím budou otevírat cestu k nastoupení nedemokratických systémů.

Věřím, že existují mocenská centra a uskupení, která cílevědomě usilují o získání nepřiměřené a nekontrolované moci, a že tato centra a uskupení jsou nadána nejen dostatečnými finančními prostředky a ekonomickými nástroji, ale také vyspělými technologiemi a psychologickými metodami včetně mediální propagandy k manipulacím s veřejným míněním a s konstruováním falešné reality.

Věřím, že společenství lidí „odňatých Bohu i soudci“, lidí zbavených duše, osobní odpovědnosti, směřování, víry v nadosobní hodnoty, sounáležitosti s minulými generacemi, hrdosti na civilizaci, kterou jejich předkové vytvořili a jejíž jsou součástí, se stává bezcílnou, neúspěšně se pokouší vytvořit nový pragmatický hodnotový systém, propadá krátkodobým a povrchním kampaním, snadno se stává obětí populistů a demagogických manipulátorů jak na úrovni mas, tak intelektuálních elit.

Věřím, že mnohdy globální, univerzální problémy soudobého světa mají své konkrétní, regionální a místní podoby, leckdy zdánlivě protichůdné v jevových prvcích zneužívaných populisty a manipulátory.

Věřím, že zdrojem stávajících nejistot nejsou kapitalismus, volný trh, soukromé vlastnictví, obvyklá míra sociální nerovnosti. Věřím, že naopak antikapitalistické, antiamerické, antisionistické, antináboženské, obecně antizápadní protesty i zpochybňování demokracie destruuji dosavadní „přirozený řád světa“ a hrozí vytvořit totalitní uspořádání v duchu antidemokratů, antikapitalistů a totalizátorů, jakými byli kromě jiných Hitler, Mussolini, Lenin, Stalin, Mao Ce Tung nebo Kim Ir Sen.

Věřím, že fašismus i komunismus nejsou mrtvé ani mocensky ani ideově a že navíc mocenské ambice jejich uživatelů a osnovatelů žijí i pod dalšími projekty.

Věřím, že výsledkem všech totalitních snah vždy bude absolutní nekontrolovaná moc a despekt k člověku, k jeho individuální vůli, přáním i hodnotě života, despekt vedoucí až k extrémní redukci v chápání člověka a k uspořádání lidského společenství po vzoru hmyzích kolonií.

Věřím, že totalitní utváření společnosti je zvláště v určité fázi spojeno s nacionalismem, který mu dodává emoční náboj, a tím i s válečnými konflikty, které dále destabilizují „starý, přes všechny nedostatky dobrý svět“.

Věřím, že státy, kde se uplatňuje demokratické uspořádání, spolu neválčí.

Věřím, že v současném antidemokratickém, antihumanistickém, redukcionistickém myšlení sehrává roli maltuziánské vidění přemnoženého lidstva, zdánlivě ospravedlňující despekt k „neužitečným a neuspěšným“ i despekt k válečným a revolučním ztrátám na životech.

Věřím, že k hrozbám antidemokratického či postdemokratického světa patří diktatura a války.

Věřím, že evoluce lidského druhu je přes všechny excesy pozitivní, že v hospodářsky nejvyspělejší západní civilizaci, základně židovskokřesťanské, vycházející z židovské teologie, řecké filozofie a římského práva, bylo dosaženo mimořádné životní úrovně i kvality lidství a že další duchovní i materiální povznesení i vyšší míra sociální spravedlnosti a sociálního začlenění vyloučených lidí jsou možné jen další demokratickou, samosprávnou a vzdělanostní evolucí, nikoliv socialistickou či jinou revolucí ani rozbitím dosavadního hodnotového a společenského uspořádání Západu.

Věřím, že se pozitivní vývoj nikdy neprosazuje spontánně, ale pouze aktivní vůlí a činností konkrétních lidí, že je nezbytné na obraně a rozvoji demokratických a civilizačních hodnot aktivně pracovat, bránit se destrukci a posilovat demokratismus, sociální kapitál včetně právního řádu, odpovědnosti, vědomí povinností, loajality a sounáležitosti, práv a občanské statečnosti.

Věřím, že vrcholným zájmem občanů České republiky je rozvoj zastupitelské demokracie a demokratismu, nikoliv jejich oslabování a nahrazování – ani neujasněnou tzv. přímou demokracií, ani různými formami omezené, řízené demokracie, v zásadě formální demokracie s vyprázdněným demokratismem, oligarchie či autokracie. Věřím, že je zásadní a pro nás tragický rozdíl mezi kultivovanými historickými demokratickými monarchiemi, jakou je např. Spojené království Velké Británie a Severního Irska, a postkomunistickými oligarchiemi či populistickými autokraciemi nakročnými vesměs k fašismu.

Věřím, že zájmem demokracie v ČR je silné funkční evropské společenství, včetně jeho pozdější možné federalizace, s vyváženým rozvojem jak nexenofobní tolerance „všech lidí dobré vůle“, tak tradičního hodnotového systému a jeho obrany.

Věřím, že zájmem demokracie a nedílnou součástí demokratismu je jak produktivní ekonomika, tak vysoká míra sociální spravedlnosti s podporou lidí vyloučených a závažně znevýhodněných nikoli však

rovnostářství, nadměrné přerozdělování, fasovací nárokování, vynucování a spoléhání se.

Věřím, že nezbytnou součástí demokratismu je hodnotový systém, neviditelný a pozitivisticky neuchopitelný svět mezilidských vztahů, mezigenerační kontinuity, nadosobních hodnot, víry a spirituality. Věřím, že tento svět může a má být rozvíjen i ve společnosti sekulární a nábožensky tolerantní, že zájmem demokracie není ateismus natož theofobie, že naopak církve sehrávají v demokratickém politickém systému závažnou roli hodnotovou, kulturní, výchovnou, vzdělávací i sociální.

Věřím s T. G. Masarykem, že nedostatky a chyby demokracie jsou i dnes důvodem pro jejich nápravu, nikoliv pro odmítnutí demokracie.

Věřím, že k prosazování žádoucí míry demokratismu ve společnosti je třeba přispívat soustavnou, trvalou a cílevědomou aktivitou samostatné nestrannické organizace soustředěné na plnění tohoto úkolu, jakou chce být Demokratický klub.

Věřím, že je smysluplné o všech těchto tématech diskutovat a vyvozovat z nich konkrétní závěry – dnes především o odmítnutí populismu, autokracie, antikapitalismu, antievropanství a o hledání účinných kontrol a korekcí sofistickované „moci“ občanskou společností, společenstvím občanů.

Věřím, že právě v tomto nerovném zápolení je naším zájmem hluboké, zodpovědné, loajální ukotvení ve velké silné Evropě, které je nadřazeno všem ekonomickým kalkulům.

Zdeněk Kalvach, prosinec 2011

ČEŠTÍ DEMOKRATÉ

Dobré čtení pro členy Demokratického klubu. Tak by se asi nejstručněji nechala charakterizovat kniha Pavla Kosatka Čeští demokraté. Jsou to stručné, ale výstižné životopisy padesátky českých politiků, počínaje Františkem Palackým a konče Václavem Havlem a Václavem Klausem. A životopisy jsou to neformální, promítají se do nich celé nejjednodušší dějiny našeho národa v Rakousku-Uhersku, v první republice i dnes.

Člověk, který prožil svůj aktivní věk v době budování komunismu, má možnost si teď uvědomit, kolik rozmanitých klišé, hojně vtlučených tehdejší propagandou (okno do světa je třeba zalepit novinami) zkreslovalo jeho úsudek o skutečnosti. Například o Jiřím Stříbrném,

většinou líčeném v barvách nejčernějšího zrádce, se dočteme, že byl i pro svou povahu obětí politických her, protože v jistém smyslu politika kdekoliv na světě někdy připomíná desetiboj, kde se nepískají fauly.

Těžko bychom se jinde dozvěděli o Ladislavu Karlu Feierabendovi, za války důvěrníku Edvarda Beneše, jak užasl při čtení seznamu jmen členů Košické vlády, neboť „... odporoval zásadám, které prezident a vláda v Londýně hájili“. A jako ekonom pochopil, že o osudu země je definitivně rozhodnuto už v červenci 1947, když vláda odmítla americkou nabídku Marshallova plánu. Země dala najevo, že chce zakotvit v ruské sféře vlivu; politické potvrzení bylo jen otázkou času. Nelze v této souvislosti nezpomenout na nedávnou historii o umístění amerického radaru u nás. I tentokrát – po čtyřiceti letech našich zkušeností s komunismem – vyhodnotila ruská strana výsledek jako svůj politický úspěch. Podobně Pavel Tigríd připomíná východozápadní obojakost československé zahraniční politiky.

Do knihy jsou zařazeni i politici jako Josef Smrkovský nebo František Kriegel. Každý z nich se v jistém údobí svého života zachoval statečně, ale vzhledem k programu komunistické strany bychom je asi za demokraty nepokládali. Avšak pokud si chcete udělat svůj vlastní názor na to, o čem se píše, přečtěte si knihu sami. Těch několik osob a citací zdaleka nevystihují celou knihu. I pokud jste člověk zajímavější se o historii jen jako amatér, dostane se Vám zde bohatě fundovaných informací a celé řady námětů k přemýšlení, nejen o tom, jak to bylo, ale i o naší budoucnosti.

Milan Zapletal, srpen 2011

ZA SLAVOJEM HONTELOU

Dne 27. října 2011 zemřel MUDr. Slavoj Hontela. Narodil se 9. 5. 1923 v Brně a vystudoval tamtéž lékařskou fakultu. Vystřídal v medicíně řadu specializací, endokrinologii, gynekologii, psychiatrii a gerontologii. Publikoval 72 studií převážně s psychiatricko-geriatrickou tematikou. V roce 1968 emigroval a působil jako lékař ve Vídni, Quebecu, Montrealu a od roku 1981 v Edmontonu (Dk-Dialog XIV, č. 1–2, s. 16). V roce 1992 mu bylo vráceno české občanství a v roce 1993 odešel do důchodu; od té doby žil trvale v Tišnově na Moravě; svoje odborné kontakty s psychiatrickým ústavem v Edmontonu však nepřerušil a do Kanady, kde žijí obě jeho dcery, často dojížděl.

Jeho velký zájem o vědecké otázky ze širokého spektra oblastí přírodních a společenských disciplín ho přivedl v posledních letech k sepisování povídek a knih. Jeho pestrá celoživotní zkušenost, vědecky vycvičený pozorovací talent a vrozený smysl pro humor ho vedly v 64 letech k úspěšnému zahájení spisovatelské kariéry. Již první kniha *Doktor v minovém poli* (Paráda Brno, 1997) je neobyčejně čtivá. Již dva roky poté následovala kniha *Pan Bernard a jiné povídky*, kterou ilustrovala jeho dcera Eva (Studio Contrast Brno, 1999). Svě vzpomínky na svůj život v Brně za války shrnul v nesmírně lidském spise *Činžovní dům* (Studio Kontrast Brno, 2001), který byl přeložen do němčiny *Das Mietshaus* (SURSUM Tišnov, 2007); překlad nebyl dobrý, což knihu pro německého čtenáře jistě poškodilo, přestože obsahem by ho to nepochybně zaujalo. Požádal jsem o vyjádření kol. Jana Filipa, který od padesátých let žije ve Vídni a má německou manželku. Svě vyjádření uvádí otázku: co odlišuje Němce od Rakušanů? Společná mateřština. Vídeňák by nikdy neřekl *Das Mietshaus*, ale *das Zinshaus*; jeho manželka označila německý překlad jako „holprig“. Podobně se vyjádřila kol. Brigita Vaněčková, která velmi ocenila českou verzi.

Další knihou Slavoje byla *Obavy o člověka* (SURSUM Tišnov, 2002), kde využil svých odborných znalostí z oblasti ekologie a konečně poslední a nejobsáhlejší *Rehek domácí – úvaha o stavu vědomí a nevědomí* (Univerzita Palackého v Olomouci, 2009). Nepochybuji o tom, že před svým náhlým úmrtím měl rozpracovanou nejméně jednu další knihu, neboť jsem s ním byl v častém osobním i písemném styku a několik z připravovaných povídek mám v rukopise, např. *Jak fundamentální teista podpořil fundamentálního ateistu aneb jak Ježíš Kristus navštívil Zemi s Charlesem Darwinem, Virtuální návštěvník* aj. Věřím, že někdo se literární pozůstalosti ujme a připraví ji k vydání.

Se Slavojem jsem se seznámil v roce 1998 na konferenci ve Starém Smokovci v Tatrách; tuto konferenci organizoval kol Dušan Mellner a jeho Nadace Ekológia a život. Nadace je zaměřena na pořádání přednášek a konferencí v oblasti environmentalistiky, humanitních věd, demokracie a lidských práv. V průběhu konference jsem ho seznámil s ideou Demokratického klubu, která ho zaujala, a do Klubu vstoupil. Zúčastnil se aktivně činnosti Klubu zejména v Brně. Např. na nepravdělném setkání členů a přátel Klubu v lednu 2002 vystoupil s přednáškou *Možnosti soužití etnik v multikulturní společnosti*. Jeho náhlé úmrtí nad rozdělanou prací je smutné nejen pro jeho rodinu, ale i pro Demokratický klub, který od něho ještě mnoho očekával. Osobně jsem

ztratil vzácného přítele, který měl neobyčejný dar humoru a fantazie, což se také projevilo v jeho literární tvorbě.

Zdeněk Pavlík, leden 2012

KDO JE KDO Z DEMOKRATICKEHO KLUBU (43)

Novák, Miroslav, profesor, Dr., **vysokoškolský učitel**, nar. 22. 12. 1953 v Plzni, svobodný, otec Miroslav, Ing., podnikový ekonom (1922–1999), matka Zdeňka, roz. Pradvová (1928–2006), v domácnosti.

NYNÍ: profesor politologie na FSV UK a CEVRO Institutu – vysoká škola. – **ST**: Filosofická fakulta UK (1977), Fakulta politických a sociálních věd University v Lausanne (CH), licence (1980), Fakulta ekonomických a sociálních věd Ženevské univerzity, Dr. (1988) [disertace: Les formes de l'opposition en Union soviétique et en Tchécoslovaquie depuis 1968], Fakulta sociálních věd UK, docent (1998), [hab. práce: Une transition démocratique exemplaire? L'émergence d'un système de partis dans les pays tchèques], profesor UK (2004). – **ZÁJMY**: klasické zahraniční filmy. – **P**: katedra sociologie Ženevské univerzity, doktorand, asistent (1981–1986), Economat cantonal, Ženeva (1987), Hospice général, Ženeva (1988), CETIM, Lausanne (1989), ADM, Belmont (1989–1990), katedra politologie FSV UK, asistent (1990), docent (1998), profesor (2004), CEVRO Institut, (od 2004; 2006–2009 rektor); v letech 1993–2011 stáže na univerzitách v Montrealu, Fribourgu, Paříži, Lille, Bruselu a Bordeaux. – **Ž**: Po ukončení studia odešel do Švýcarska (Lausanne), kde získal politický azyl; to mu umožnilo si doplnit své vzdělání o studium politologie. Vztahy s komunistickým režimem si nikdy „neupravil“ a proto se mohl poprvé vrátit do Československa až v roce 1990, kdy začal působit na UK. – **POL**: stranicky nikdy neorganizován v ČSSR, ČSFR ani v ČR, ve švýcarském exilu generální tajemník Československé křesťanské demokracie a ve Svazu československých spolků ve Švýcarsku (1987 – předseda ad interim). Členem Demokratického klubu od roku 1998; na VI. valné hromadě zvolen

členem ústředního výboru a na III. schůzi výboru tohoto funkčního období v únoru 2012 zvolen předsedou Klubu. – **D:** Publikoval samostatně 5 knih, z toho 3 česky a 2 francouzsky. Jako editor nebo jako spolueditor a autor publikoval také 5 knih a řadu dalších studií z oboru politologie. Z nich nejvýznamnější jsou v češtině Systémy politických stran. Úvod do jejich srovnávacího studia (1997), Mezi demokracií a totalitarismem. Aronova politická sociologie 20. století (2008) a Úvod do studia politiky (ed. 2011), ve francouzštině Du Printemps de Prague au Printemps de Moscou (Ženeva, 1990). – **B:** <http://www.miroslav.novak.cz>. V rámci televizního programu Evropa a já video na adrese: <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/10319537478-evropa-a-ja/21156326242-miroslav.novak/video/> ze dne 6. 9. 2011. **SA:** mobil: +420 606 698 279; e-mail: novak.miroslav@gmail.com. **PA:** Ústav politologických studií FSV UK, U Kříže 8–10, 158 00 Praha 5; tel. +420 251 080 258; CEVRO, Jungmannova 17, 110 00 Praha 1, tel. +420 221 506 739.

VÁŽENÉ ČLENKY, VÁŽENÍ ČLENOVÉ,

k tomuto číslu Dk-Dialogu je přiložena složenka na úhradu členských příspěvků na rok 2011. Složenku přikládáme do všech čísel; pokud jste již tuto povinnost splnili, nemusíte brát tuto složenku v úvahu. Připomínáme, že výši příspěvku si určuje každý sám, přitom je minimální výše 300 Kč pro ekonomicky aktivního a 100 Kč pro ekonomicky neaktivního člena. Členům starším osmdesáti let ponecháme na jejich finanční situaci a rozhodnutí, zda zaplatí členské příspěvky za rok 2012. Rádi bychom je od placení členských příspěvků zcela osvobodili při zachování možnosti Klubu finančně přispět, ale současná finanční situace Klubu nám to zatím neumožňuje.

Prosíme Vás, abyste pro snazší evidenci příspěvků, zejména posílaných bankovním převodem, uvedli jako **variabilní symbol (VS)** své **členské číslo** (číslo je uvedeno na Vaší členské legitimaci a na obálce vpravo nad jménem); jména bývají mnohdy na dokladech o platbách, které obdržíme, značně zkomolena. Budeme Vám vděční, jestliže nebudete s úhradou příspěvku otálet.

Předem děkujeme za pochopení.

Z ČINNOSTI DEMOKRATICKÉHO KLUBU

Také v únoru a březnu pokračovala pravidelná setkání členů a přátel Demokratického klubu. Témata byla velmi pestrá, únorové setkání uvedl kol. Miroslav Novák charakteristikou občanské společnosti a různými pohledy na její existenci. V diskusi byly vysloveny názory i na holešovskou výzvu a kol. Kalvach uvedl několik myšlenek z připravovaného dubnového úvodního slova.

Na schůzi ústředního výboru dne 14. února 2012 byl zvolen předsedou Demokratického klubu kol. Miroslav Novák.

POZVÁNKA

na další setkání členů a přátel Demokratického klubu, které se koná v úterý dne 17. dubna 2012 v Jungmannově ulici 17, Praha 1 (místnost č. 106). Také další setkání k aktuálním otázkám politické reality budou každý třetí úterý v měsíci, tj. 15. května, 19. června, 17. července a 21. srpna. Setkání bude moderovat kol. Wagner a na některých z nich vystoupí s úvodním slovem některý z členů, event. pozvaný host. Na dubnovém setkání vystoupí s úvodním slovem do další diskuse kol. Zdeněk Kalvach (docent gerontologie) na téma demokracie v dlouhověkové společnosti. Také v dalších měsících jsou připraveni vystoupit s úvodním slovem kol. Miloslav Bednář (profesor filosofie a místopředseda Strany svobodných občanů) na téma Evropská unie jako problém demokracie a kol. Lubomír Brokl (profesor sociologie na Universitě v Hradci Králové) s pokračováním diskuse k demokracii a občanské společnosti.

Vydavatel: Demokratický klub, Františka Křížka 1, 170 00 Praha 7

Telefonní číslo (záznamník): 221 506 733

e-mail: dklub@volny.cz webová stránka: <http://www.dklub.org>

Bankovní spojení Demokratického klubu:

Česká spořitelna, a.s., pobočka č. 01/103, Praha 1, Rytířská 29, číslo účtu 1923868339/0800
IBAB CZ 76 0800 0019 2386 8339 SWIFT GIBACZPX

Redakční rada: Zdeněk Kalvach (odpovědný redaktor), Radovan Jelínek, Zdeněk Pavlík
Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. NP 2471/93 ze dne 20.12.1983. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. 6759

Příspěvky jednotlivých autorů, členů i nečlenů Dk, nemusejí vyjadřovat názory Klubu. Tyto jsou vyjádřeny pouze v oficiálních (číslovaných) stanoviskách Demokratického klubu.